

Caseta 9. Riscurile generate de pandemia COVID-19 asupra stabilității financiare și măsurile implementate pentru reducerea acestora

Apariția pandemiei COVID-19 a modificat major riscurile pe termen scurt la adresa stabilității financiare și a accentuat unele dintre vulnerabilitățile existente la nivelul economiilor. Cele mai importante vulnerabilități la nivel mondial care au fost accentuate de criza sanitară și care vor continua să persiste în perioada următoare sunt: (i) nivelul mare al îndatorării, în special al sectorului public, (ii) presiuni asupra solvabilității și lichidității instituțiilor de credit, având în vedere perspectivele privind profitabilitatea și pe celor privind calitatea activelor, (iii) intensificarea interdependențelor dintre sectorul public și cel bancar, (iv) lipsa unor politici clare de promovare a unei creșteri economice sustenabile și incluzive și (v) procesul lent de digitalizare, inclusiv în domeniul financiar.

Ratele scăzute ale dobânzii au favorizat acumularea de datorie în ultimii ani, nivelul îndatorării la nivel global situându-se în prezent la valori istorice. Astfel, FMI estimează că activele și pasivele externe ale statelor s-au triplat ca valoare de la începutul anilor 1990. În cazul Uniunii Europene, majoritatea statelor dețineau la sfârșitul anului 2019 un volum al datoriei externe de peste 100 la sută în PIB. Calibrarea politicilor pentru perioada următoare va trebui să aibă în vedere aceste vulnerabilități ce le limitează considerabil spațiul de manevră.

Pentru contracararea efectelor pandemiei autoritățile au intervenit cu măsuri ample ca scop și dimensiune, care au contribuit atât la limitarea contracției economice, cât și la reducerea riscurilor asupra sistemului financiar. Pentru susținerea acestuia, măsurile au vizat reducerea ratelor dobânzii de politică monetară și oferirea de lichiditate instituțiilor de credit, precum și relaxarea cadrului de reglementare și supraveghere în vederea menținerii accesului la finanțare al economiei. Comisia Europeană a adoptat, în aprilie 2020 și, ulterior, în iulie 2020, două pachete de măsuri privind cadrul de reglementare și supraveghere a sectorului bancar, care au vizat Regulamentele UE nr. 575/2013 și nr. 876/2019, denumite *CRR Quick Fix*. Principalele modificări au fost: (i) introducerea unui tratament preferențial privind expunerile față de administrațiile centrale și băncile centrale, denumite în moneda unui alt stat membru, și prelungirea dispozițiilor tranzitorii cu privire la limitele privind expunerile mari; (ii) acoperirea minimă a pierderilor pentru expunerile neperformante; (iii) prelungirea cu doi ani a dispozițiilor tranzitorii privind punerea în aplicare a IFRS 9; și (iv) introducerea temporară a unui filtru prudentțial pentru expunerile față de obligațiunile suverane. Alte modificări au vizat cerințele de capital aferente riscului de piață în cadrul modelelor interne, amânarea până în ianuarie 2023 a introducerii amortizorului pentru indicatorul efectului de levier în cazul instituțiilor de importanță sistemică globală și reducerea cerințelor de capital pentru anumite tipuri de împrumuturi. La acestea se adaugă și cea a Comitetului European pentru Risc Sistemic, care a emis o recomandare referitoare la restricțiile privind distribuirile de dividende (CERS/2020/7). Acestea completează măsurile excepționale adoptate de BCE în vederea oferirii de lichiditate instituțiilor de credit (*Pandemic Emergency Purchase Programme* în valoare de 1850 miliarde euro, din care 750 miliarde euro au fost folosite pe parcursul anului 2020, dar și programul pentru finanțări pe termen lung – TLTRO, condițiile pentru accesarea

acestua fiind relaxate după apariția pandemiei), precum și liniile de finanțare în euro sub formă de tranzacții *swap* și *repo* pentru băncile centrale din Uniunea Europeană. România este una dintre țările care beneficiază de aceste finanțări, valoarea maximă a împrumuturilor fiind stabilită la 4,5 miliarde euro.

Din perspectiva alinierii măsurilor micro și macroprudențiale la nivel european, România a acționat rapid, chiar de la debutul crizei sanitare în Europa, prin flexibilizarea temporară a cerințelor de capital și lichiditate. Măsuri similare au fost adoptate de 11, respectiv 13 state membre UE, dar și de către Banca Centrală Europeană pentru instituțiile bancare aflate sub supravegherea sa. Suplimentar, în linie cu recomandările Comitetului European pentru Risc Sistemic, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială a recomandat Băncii Naționale a României să solicite instituțiilor financiare aflate în aria sa de supraveghere ca, cel puțin până la 1 ianuarie 2021, să evite efectuarea de distribuiri de dividende, de răscumpărări de acțiuni sau crearea unor obligații de plată a remunerării variabile către anumite categorii de personal bancar. Din perspectiva consolidării bazei de capital a sectorului bancar, măsurile implementate se înscriu în tendințele la nivel european.

Sectorul bancar românesc a intrat în această criză pregătit, din punct de vedere al rezervelor de capital și lichiditate, pentru a putea gestiona efectele unui șoc de intensitate medie sau chiar ridicată asupra economiei. Comparativ cu debutul precedentei crize financiare, nivelul de capital al băncilor din România este mult mai ridicat, această evoluție fiind datorată și noilor reglementări macroprudențiale privind constituirea amortizoarelor de capital. Prin aplicarea măsurilor de flexibilizare, sectorul bancar românesc poate utiliza capital în valoare de 10,3 miliarde lei pentru sprijinirea economiei.